

ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری*
 زهرا اسماعیل‌پناه املشی^۱، عباسعلی حسین‌خانزاده^۲، بهمن اکبری^۳، لیلا مقتدر^۴

Psychometric properties of the parenting self-efficacy questionnaire (TOPSE)

Zahra Esmaelpanah Amlashi¹, Abbas Ali Hosseinkhanzadeh², Bahman Akbari³, Leila Moghtader⁴

چکیده

زمینه: با توجه به نقش خودکارآمدپنداری در سلامت روانی افراد و محدود بودن ابزارهای اندازه‌گیری آن در ایران، دسترسی به آزمونی معتبر برای سنجش این سازه بسیار اهمیت دارد. **هدف:** هدف از پژوهش حاضر تعیین درستی و قابلیت اعتماد پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری در شهر رشت بود. **روش:** این پژوهش از نظر روش‌شناسی در زمره پژوهش‌های توسعه‌ای است. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۰۰۸ نفر از والدین دانش‌آموزان ۱۳ تا ۱۵ ساله (۶۵۸ مادر و ۳۵۰ پدر) شهر رشت در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بود که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. جهت بررسی درستی همگرایی بین دو پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری کندال و بلوم فیلد (۲۰۰۵) و پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری دومکا و همکاران (۱۹۹۶) در سطح معناداری ۰/۰۵ استفاده شد. **یافته‌ها:** محتوای گویه‌های پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری نشان داد که این ابزار دارای هشت عامل هیجان / عاطفی، بازی / لذت، همدلی / تفاهم، مهارگری، نظم / مرزها، فشار، خودپذیری، و یادگیری / دانش با شاخص‌های برازش مطلوب است. همچنین مقادیر آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری برابر با ۰/۹۴ و برای خرده‌مقیاس‌های هیجان / عاطفی، بازی / لذت، همدلی / تفاهم، مهارگری، نظم / مرزها، فشار، خودپذیری، و یادگیری / دانش به ترتیب ۰/۶۱، ۰/۸۹، ۰/۸۶، ۰/۷۱، ۰/۹۰، ۰/۳۲، ۰/۵۷، ۰/۸۰ به دست آمد. **نتیجه‌گیری:** یافته‌های این پژوهش نشان داد که بر اساس عامل‌های به دست آمده، پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری، ابزاری مناسب، معتبر و درست جهت ارزیابی خودکارآمدپنداری والدگری والدین در ایران است. **واژه کلیدیها:** خودکارآمدپنداری، والدگری، ویژگی‌های روان‌سنجی.

Background: Given the role of self-efficacy in people's mental health and the limited tools for measuring it in Iran, access to a valid test to measure this structure is very important. **Aims:** The aim of this study was to determine the validity and reliability of the Parenting Self-Efficacy Questionnaire in Rasht city. **Method:** This research was a descriptive developmental study. The statistical sample of the study included 1008 parents of 13 to 15 year old students (658 mothers and 350 fathers) in Rasht city in the academic year 2021-2022 who were selected by cluster sampling. To evaluate the convergent validity, the correlation between Kendall and Bloomfield (2005) Parenting Self-Efficacy Questionnaire and Domka et al (1996) Parenting Self-Efficacy Questionnaire was calculated at a significance level of 0.05. **Results:** The content of the items of the parenting self-efficacy questionnaire showed that this tool has eight factors of emotion / affection, play / pleasure, empathy / understanding, control, order / boundaries, pressure, self-acceptance, learning / knowledge with desirable fit indicators. Also, Results from Cronbach's alpha analysis showed the reliability of the whole parenting self-efficacy questionnaire were 0.94 and, 0.61, 0.89, 0.86, 0.71, 0.90, 0.32, 0.57, 0.80 for the subscales of emotion / affection, play / pleasure, empathy / understanding, control, order / boundaries, pressure, self-acceptance, learning / knowledge, respectively. **Conclusions:** The findings of this study showed that based on the obtained factors, the parenting self-efficacy questionnaire is a suitable, reliable, and valid tool for assessing parental self-efficacy in Iran. **Key Words:** Self-efficacy, parenting, psychometric properties.

Corresponding Author: khanzadehabbas@guilan.ac.ir

* این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول است.

^۱ دانشجوی دکتری روانشناسی عمومی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران

^۱ Ph.D Student of General Psychology, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran

^۲ دانشیار مدعو، گروه روانشناسی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران (نویسنده مسئول)

^۲ Invited Associate Professor, Department of Psychology, Rasht Branch, Islamic Azad University Rasht, Iran (Corresponding Author)

^۲ دانشیار، گروه روانشناسی، دانشگاه گیلان، رشت، ایران

^۲ Associate Professor, Department of Psychology, University of Guilan, Rasht, Iran

^۳ دانشیار، گروه روانشناسی عمومی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران

^۳ Associate Professor, Department of General Psychology, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran

^۴ استادیار، گروه روانشناسی عمومی، واحد رشت، دانشگاه آزاد اسلامی، رشت، ایران

^۴ Assistant Professor, Department of General Psychology, Rasht Branch, Islamic Azad University, Rasht, Iran

پذیرش نهایی: ۹۹/۱۲/۰۲

دریافت: ۹۹/۱۱/۰۴

مقدمه

زیرا بر این باور هستند که نمی‌توانند تأثیر مثبتی بر رفتار آنها داشته باشند (بورنهام، ۲۰۱۱).

تتی و گل‌فند (۱۹۹۱) در پژوهش خود حمایت‌های اجتماعی را از عوامل تأثیرگذار بر خودکارآمدپنداری مادران می‌دانند و به این نتیجه رسیدند که آن دسته از مادرانی که خودکارآمدپنداری ضعیف‌تری داشتند، در برقراری ارتباط با کودکان خود صمیمیت کمتری نشان می‌دادند و در مقابل، مادرانی که در نقش والدینی خود احساس خودکارآمدپنداری بیشتر و پایدارتر داشتند، روابطی گرم و صمیمی با کودکان خود برقرار می‌کردند. در واقع والدینی که در ارتباط با کودک خود قواعد کمتر سختگیرانه‌ای را وضع می‌کنند و تعاملاتی مثبت‌تر با فرزندانشان دارند، از خودکارآمدپنداری بالاتر نیز برخوردارند. خودکارآمدپنداری انگیزش افراد را تحت تأثیر قرار می‌دهد و با سطوح بالای پشتکار و پایداری همراه است (قربانی، لطفی‌کاشانی، اکبری و وزیری، ۱۳۹۷). از طرفی افراد دارای خودکارآمدپنداری بالا در چهار حوزه عملکرد یعنی انتخاب اهداف، تلاش و پشتکار، میزان بازبینی یادگیری و عملکرد، واکنش در برابر شکست و ناکامی عملکرد بهتری از خود نشان می‌دهند (خونساری، تاجری، سرداری‌پور، حاتمی و حسین‌زاده‌تقوایی، ۱۳۹۸). ترانزو (۲۰۰۶) در پژوهش خود دریافت که افزایش خودکارآمدپنداری مادران با بهبود کیفیت تعاملات مادر - کودک در ارتباط است و مادرانی که خودکارآمدپنداری ضعیف‌تر دارند، با احتمال بیشتر به صورت پرخاشگرانه با فرزندانشان ارتباط برقرار می‌کنند. رزندز و اسکارپا (۲۰۱۱) دریافتند که استرس والدگری، سبب کاهش خودکارآمدپنداری والدین و افزایش افسردگی و اضطراب آنان می‌شود. همین امر موجب می‌شود که مادران نسبت به توانایی‌های خود در ایفای نقش مادرانه تردید داشته باشند و به این نتیجه برسند که خودکارآمدپنداری لازم را در کنترل و مدیریت رفتارهای کودک ندارند.

در حالی که پژوهش‌های اخیر نشان می‌دهد که خودکارآمدپنداری والدین همبستگی بالایی با رفتار والدین و والدگری آنها دارد (اسمیت، ۲۰۲۰). شواهد مختلف نشان داده است که مشکلات رفتاری یا رشدی تأثیر بسزایی بر کاهش خودکارآمدپنداری والدینی دارد. سطوح پایین خودکارآمدپنداری موجب می‌شود والدین گرایش بیشتری به استفاده از شیوه‌های والدگری نشان دهند که این امر به خودی خود تأثیر منفی بر کودک گذاشته و منجر به

خودکارآمدپنداری^۱ اولین بار توسط بندورا (۱۹۷۷) مفهوم سازی شد و به اعتقاد فرد در توانایی خود برای انجام موفقیت‌آمیز یک کار خاص اشاره دارد. رفتارهای والدین تا حد زیادی توسط خودکارآمدپنداری والدگری^۲ تعیین می‌شود خودکارآمدپنداری والدگری رابطه تنگاتنگی با رشد روانی اجتماعی کودک دارد. بر طبق نظریه بندورا، خودکارآمدپنداری هر فرد در هر حوزه رفتاری، از طریق تجربه و یادگیری الگوسازی افزایش می‌یابد (بگام، کولپو و جونز، ۲۰۲۰). خودکارآمدپنداری والدگری یک ساختار شناختی مهم در ارتباط با عملکرد والدین است که به ارزیابی والدین نسبت به توانایی خود در ایفای نقش والدگری گفته می‌شود. کارآمدی ادراک شده در نقش والدینی با شایستگی والدگری مشاهده شده مانند گرمی و حساسیت مرتبط بوده است، به طوری که خودکارآمدپنداری والدگری ادراک شده نقش میانجی بین والدگری و پیامدهای تحولی کودک دارد (کولمن و کاراکر، ۲۰۰۳؛ به نقل از شکوهی یکتا و شهابی، ۱۳۹۷). گویه‌های پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری به بررسی عوامل موثر بر خودکارآمدپنداری والدگری شامل؛ هیجان و عاطفه، بازی و لذت، همدلی و تفاهم، مهارگری، نظم و مرزها، فشار، خودپذیری، یادگیری و دانش می‌پردازد و هر کدام از این عوامل تأثیر مهمی بر والدگری کودک دارد (بلوم فیلد و کندال، ۲۰۰۷). والدین به منظور احساس خودکارآمدپنداری نیازمند دانش و اطلاعات در زمینه روش‌های مؤثر مراقبت از کودک هستند. آنها بایستی به توانایی‌های خود اعتماد کرده و مطمئن باشند عملکردشان تأثیر مثبتی بر رفتار کودک می‌گذارد (گل‌دینگ، ۲۰۱۹). والدینی که صلاحیت بیشتری را در درون خود درک می‌کنند شرایط را کمتر به صورت مشکل ارزیابی می‌کنند و اطمینان دارند که مشکلات قابل حل هستند. این باور می‌تواند به عنوان یک محافظ از والدین در برابر مشکلات عمل کند و باعث بهزیستی کودکان شود (بگام و همکاران، ۲۰۲۰). به عبارتی والدینی که خودکارآمدپنداری بالاتری دارند بر این باورند که با صرف زمان و تلاش می‌توانند به گونه‌ای مثبت بر رفتار فرزندانشان تأثیر بگذارند. اما والدینی که خودکارآمدپنداری پایینی دارند از مشارکت و برقراری ارتباط با فرزندانشان اجتناب می‌کنند

1. Self-Efficacy

2. Parenting Self-Efficacy

خودکارآمدپنداری والدین را ارتقا داده و به تبع باعث رشد جسمی و روانی و اجتماعی کودک گردد ضروری به نظر می‌رسد.

باتوجه به مطالب ذکر شده مبنی بر ضرورت وجود ابزارهای معتبر برای سنجش خودکارآمدپنداری والدگری و سودمندی ابزار برای ارزیابی و اینکه پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری بلوم فیلد و کندال (۲۰۰۵) تاکنون در ایران هنجار نشده است، در نتیجه هدف از پژوهش حاضر این است که آیا پرسشنامه خودکارآمد پنداری در نمونه ایرانی از درستی و قابلیت اعتماد مناسب برخوردار است؟

روش

روش پژوهش حاضر به لحاظ هدف جزء پژوهش‌های تحقیق و توسعه و به لحاظ شیوه گردآوری داده‌ها (طرح پژوهش) از نوع توصیفی - پیمایشی است. در این پژوهش از روش همبستگی، رگرسیون، مطالعه نیکویی برازش و تحلیل عاملی (اکتشافی و تأییدی) جهت مطالعه میزان رابطه و همخوانی بین متغیرها استفاده شده است. جامعه آماری در پژوهش حاضر شامل تمامی پدران و مادران دارای فرزند ۱۳ تا ۱۵ ساله دوره اول مدارس دولتی در نواحی ۱ و ۲ شهر رشت در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بوده است. در ناحیه یک شهر رشت ۲۳ دبیرستان دوره اول دخترانه و ۲۲ دبیرستان دوره اول پسرانه وجود دارد که تعداد این مدارس در ناحیه دو برای دختران در این دوره ۲۰ و برای پسران ۱۹ دبیرستان می‌باشد. با توجه به اینکه انجام تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی با نمونه‌های مجزا نتایج بهتری را در بردارد، و برای هر گویه حداقل ۱۰ تا ۲۰ نمونه برای تحلیل عاملی اکتشافی و حداقل بیش از ۲۰۰ نمونه برای تحلیل عاملی تأییدی ضرورت دارد (کلاین، ۲۰۱۵)؛ بر این اساس ۱۰۰۸ نفر از والدین دانش‌آموزان ۱۳ تا ۱۵ ساله (۶۵۸ مادر و ۳۵۰ پدر) با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای از نواحی دوگانه آموزش و پرورش شهر رشت، انتخاب شدند و پرسشنامه را تکمیل کردند. جهت انتخاب نمونه ذکر شده، نخست با همکاری آموزش و پرورش از نواحی دو گانه شهر رشت، ۱۲ مدرسه (شش دبیرستان دخترانه و شش دبیرستان پسرانه)، به طور تصادفی انتخاب شده و سپس از هر مدرسه از کلاس‌های موجود پایه هفتم، هشتم و نهم یک کلاس به طور تصادفی انتخاب شدند؛ به طوری که در هر ناحیه، از هر پایه یک کلاس دخترانه و یک کلاس پسرانه (جمعا ۳۶ کلاس؛ ۱۸ کلاس دخترانه و ۱۸ کلاس

تشدید مشکلات رفتاری می‌شود (عظیمی‌فر، جزایری، فاتحی‌زاده و عابدی، ۱۳۹۷). سازمان جهانی بهداشت اظهار داشت که آینده جوامع بشری بستگی به رشد جسمی و روانشناختی مطلوب کودکان دارد و تا به حال دانش والدگری کافی در اختیار والدین نبوده تا بتوانند باعث رشد توانایی‌های ذاتی فرزندان خود شوند (سازمان جهانی بهداشت، ۲۰۰۲). از طرفی بسیاری از ارزیابی‌ها حاکی از آن است که خودکارآمدپنداری والدین پس از شرکت در برنامه‌های والدین افزایش می‌یابد و به مرور زمان ثابت است (گیبونز، ۲۰۱۹؛ کندال و بلوم فیلد، ۲۰۱۰).

ابزار خودکارآمدپنداری والدگری پژوهش حاضر توسط کندال و بلوم فیلد در سال (۲۰۰۵) بر اساس خودکارآمدپنداری توسعه‌یافته آلبرت بندورا (۱۹۸۲) طراحی شد. این مقیاس یک ابزار چندبعدی است که ۴۸ جمله و ۸ زیر مقیاس دارد. و هر یک بعد متمایزی از والدگری را می‌سنجد زیر مقیاس‌های این ابزار شامل هیجان و عاطفه، بازی و لذت، همدلی و تفاهم، مهارگری، نظم و مرزها، فشار، پذیرش، یادگیری و دانش است. بلوم فیلد و کندال در سال‌های (۲۰۰۷) و (۲۰۱۰) مجدد ابزار را بازبینی کردند و قابلیت اعتماد آن را مورد سنجش قرار دادند. این ابزار برای کلیه افرادی که در حوزه خدمات والدینی کار می‌کنند از اهمیت خاصی برخوردار است (کندال و بلوم فیلد؛ ۲۰۰۵، ۲۰۰۷). در حال حاضر ابزارهای متعددی برای اندازه‌گیری سازه خودکارآمدپنداری در زمینه‌های عمومی، تحصیلی، اجتماعی نوجوان، مقابله با مشکلات و یا خودکارآمدپنداری در زمینه‌های مختلف وجود دارد؛ اما ابزاری که خودکارآمدپنداری والدگری را با عامل‌ها و زیرمقیاس‌های متعدد در ایران مورد سنجش قرار دهد و برای جامعه و فرهنگ ایرانی اعتباریابی شده باشد محدود است؛ بنابراین انجام اعتباریابی ابزار خودکارآمدپنداری والدگری در ایران ضروری به نظر می‌رسد.

بر اساس آن چه گذشت واضح و مشخص است که مطابق نظریه شناختی - اجتماعی بندورا خودکارآمدپنداری نقش کلیدی و مهم در سلامت و بهداشت روان داشته و بسیاری از کارکردهای روانشناختی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از طرف دیگر خودکارآمد پنداری والدگری موجب رشد روانی اجتماعی کودک می‌شود و نقص در والدگری می‌تواند صدمات جبران‌ناپذیری بر رشد کودک و نوجوان برجای گذارد. بر این اساس وجود ابزارهایی که خودکارآمدپنداری والدگری را بسنجد و همچنین برنامه‌هایی که

درستی صوری و محتوایی مقیاس را تأیید کرده‌اند و ضریب اطمینان داخلی برای زیر مقیاس‌ها را در محدوده ۰/۸۰ تا ۰/۸۹ و برای مقیاس کلی ۰/۹۴ و ضریب اطمینان خارجی ($n=19, P<0/01$) $rs=0/58$ تا $rs=0/88$ ($n=19, P<0/01$) گزارش کردند (کندل و بلوم فیلد، ۲۰۰۵).

پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری^۲ دومکا و همکاران: مقیاس خودکارآمدپنداری توسط دومکا، استریوزینگر، جکسون و روزا در سال (۱۹۹۶) برای ارزیابی خودکارآمدپنداری والدینی ساخته شد. این ابزار جهت بررسی همبستگی آن با ابزار خودکارآمدپنداری والدگری بلوم فیلد و کندل مورد استفاده قرار گرفت که شامل ۱۰ عبارت است و نمره‌گذاری آن براساس درجه بندی ۷ درجه‌ای لیکرتی از ۱ (به ندرت) تا ۷ (همیشه) است. حداقل و حداکثر نمره به ترتیب ۱۰ و ۷۰ است. نمره بالاتر خودکارآمد پنداری والدینی بیشتر را نشان می‌دهد. سؤالات ۱،۳،۵،۶،۸ به صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. تیلور در سال ۲۰۰۶ قابلیت اطمینان ابزار را ۰/۵۴ گزارش کرد. در ایران روایی محتوایی این پرسشنامه توسط سه نفر از اساتید روانشناسی مورد تأیید قرار گرفت. و قابلیت اطمینان این پرسشنامه توسط طالعی، طهماسیان و وفایی (۱۳۹۰) با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۰ گزارش شده است (طالعی و همکاران، ۱۳۹۰). عاشوری نیز در سال ۱۳۹۴ قابلیت اطمینان آن را ۰/۷۹ بیان کرد.

روش اجرا: برای اجرای پژوهش حاضر پس از دریافت مجوز اجرای پرسشنامه روی افراد نمونه از اداره کل آموزش و پرورش استان گیلان و هماهنگی‌های لازم با مدیران مدارس انتخاب شده، نمونه‌های والدین به صورت نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شده و هر یک از والدین، مقیاس را تکمیل کردند. مقیاس خودکارآمدپنداری والدگری ابتدا ترجمه شده و جهت واریسی صحت ترجمه، توسط یک ویراستار زبان انگلیسی، بررسی و ترجمه برگردان شد و درستی محتوای آن از طریق استادان و متخصصان روانشناسی مورد تأیید قرار گرفت. برای بررسی درستی محتوایی به شکل کمی، از نسبت درستی محتوا^۳ مدل لاوشه (۱۹۷۵) و شاخص درستی محتوا^۴ براساس شاخص محتوای والتز و باسل استفاده شد.

پسرانه در هر ناحیه) انتخاب شده و والدین آنها برای انجام پژوهش، مورد مطالعه قرار گرفتند. با دسترسی به گروه‌های مجازی که مدارس در شبکه‌های اجتماعی برای ارتباط با والدین تشکیل داده بودند؛ با همکاری مدیریت مدارس، لینک پرسشنامه‌ها در اختیار کلاس‌های مدارس مورد نظر دخترانه و پسرانه در گروه‌ها قرار داده شد و والدین به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. ملاک‌های ورود به پژوهش حاضر، دامنه سنی ۱۳ تا ۱۵ سال و حضور در دوره متوسطه اول و ملاک خروج نیز تکمیل ناقص پرسشنامه در نظر گرفته شد. پس از انتخاب تصادفی خوشه‌ای، والدین دانش‌آموزان در این پژوهش شرکت کردند. ملاحظات اخلاقی پژوهش نیز، معرفی پژوهشگر، ارائه توضیحات کامل در زمینه اهداف پژوهش و محرمانه ماندن اطلاعات شخصی آنها بود. پژوهش حاضر برگرفته از طرح پژوهشی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد رشت در تاریخ ۹۹/۳/۳۱ با کد مصوبه اخلاق IR.IAU.RASHT.REC.1399.077 است. مجوز اجرای آن نیز از سوی معاونت پژوهشی اداره کل آموزش و پرورش شهر رشت در تاریخ ۹۹/۶/۱۹ سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ صادر شده است.

ابزار

مقیاس خودکارآمدپنداری والدگری^۱. این مقیاس به جهت سنجش خودکارآمدپنداری والدگری والدین توسط بلوم فیلد و کندل (۲۰۰۵) طراحی شده است. این مقیاس شامل ۴۸ گویه و ۸ زیر مقیاس می‌باشد و هر زیر مقیاس ۶ سؤال دارد. زیر مقیاس‌ها شامل هیجان / عاطفه، بازی / لذت، همدلی / تفاهم، مهارگری، نظم / مرزها، فشار، خود‌پذیری و یادگیری / دانش می‌باشد. نمره‌گذاری مقیاس به صورت طیف ۱۱ نقطه‌ای لیکرتی درجه‌بندی شده است ک ۰ به معنی کاملاً مخالفم و ۱۰ به معنی کاملاً موافقم است. در این مقیاس زیر مقیاس‌های هیجان / عاطفه سؤال ۶؛ زیرمقیاس مهارگری، سؤال ۵؛ زیرمقیاس فشار سؤالات ۱،۲،۳؛ زیر مقیاس پذیرش خود سؤال ۳؛ به صورت معکوس نمره‌گذاری شده‌اند. هر جمله از ۰ تا ۱۰ نمره‌گذاری شده است و نمره کل برای هر بخش مجموع نمرات است. حداقل نمره ۰ و حداکثر نمره ۴۸۰ است. برای معکوس کردن نمرات، نمره واقعی را از ۱۰ کم می‌کنیم مثلاً اگر نمره واقعی ۳ باشد (۳-۱۰) یعنی ۷ خواهد بود. کندل و بلوم فیلد

2. Parenting agency (self efficacy) measure (PSAM)

3. Content Validity Ratio (CVR)

4. Content validity Index (CVI)

1. Tool to measure Parenting Self-Efficacy (TOPSE)

حاکی از آن است که تحلیل عاملی اکتشافی برای شناسایی ساختار مدل عاملی مناسب است. برای تحلیل عوامل این پرسشنامه، از روش عاملیابی محور اصلی بهره گرفته شد. بدین طریق برای تعیین عوامل پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری چهار شاخص اصلی مقدار ویژه، نسبت واریانس تبیین شده توسط هر عامل، درصد تراکمی واریانس تبیین شده و نمودار سنگریزه مورد استفاده قرار گرفت. سپس از روش چرخش متعامد واریماکس برای تعیین عامل های احتمالی زیربنای پرسشنامه استفاده گردید. جدول ۱، عوامل اکتشافی استخراج شده پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری را نشان می دهد. نتایج جدول ۱ نشان می دهد، ۸ عامل دارای مقدار ویژه بالاتر از یک هستند، که از ۱/۵۹ تا ۴/۷۷ می باشند، عامل نخست ۱۱/۰۹ و عامل آخر ۳/۶۷۲ درصد از واریانس و روی هم رفته ۵۲/۹۶ درصد کل واریانس پرسشنامه را به خود اختصاص داده اند. نتیجه چرخش به روش واریماکس نشان داد که بارهای عاملی همه گویه ها بالاتر از ۰/۴ بود، اما گویه های ۵، ۱۲، ۱۶، ۲۸ و ۴۷ به دلیل بار عاملی متقاطع از تحلیل خارج شدند. شکل ۱، نمودار سنگریزه جهت تعیین تعداد عوامل مناسب قابل استخراج را نشان می دهد.

نتایج براساس اظهار نظر ۱۰ نفر از متخصصان نشان داد که ابزار خودکارآمدپنداری والدگری درستی محتوایی قابل قبولی دارد.

یافته ها

متغیرهای جمعیت شناختی شرکت کنندگان در پژوهش حاضر به تفکیک کل، تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی نشان می دهد که در کل میانگین سن والدین مورد مطالعه $6/80 \pm 40/43$ سال (در مادران $6/38 \pm 39/88$ و در پدران $7/43 \pm 41/46$ سال) می باشد. از میان افراد مورد مطالعه، ۶۵۸ نفر (۶۵/۳ درصد) از والدین مادر و ۳۵۰ نفر (۳۴/۷ درصد) پدر بودند. نتایج نشان می دهد، اکثریت واحدهای مورد مطالعه، ۴۵۹ نفر دارای سطح تحصیلات دیپلم (۴۵/۵ درصد)، ۵۶۳ نفر دارای شغل خانه داری (۵۵/۹ درصد) و ۷۶۸ نفر دارای فرزند دختر (۷۶/۲ درصد) بودند.

تحلیل عاملی اکتشافی: قبل از انجام تحلیل عاملی اکتشافی، آزمون کایرز - مایلر - اولکین و آزمون کرویت بارتلت انجام شد. برای اجرای تحلیل عاملی اکتشافی از ۶۰۰ نمونه استفاده شد. (وینزی، چین، هنسلر و ونگ، ۲۰۱۰). ضریب به دست آمده KMO برابر ۰/۹۴۰ بود که نشان می دهد که حجم نمونه برای تحلیل عاملی رضایت بخش است. هم چنین آزمون کرویت بارتلت ($P < 0/01$)، $x^2 = 9532/356$ به دست آمد که در سطح ۰/۰۰۱ معنی دار بود؛ و

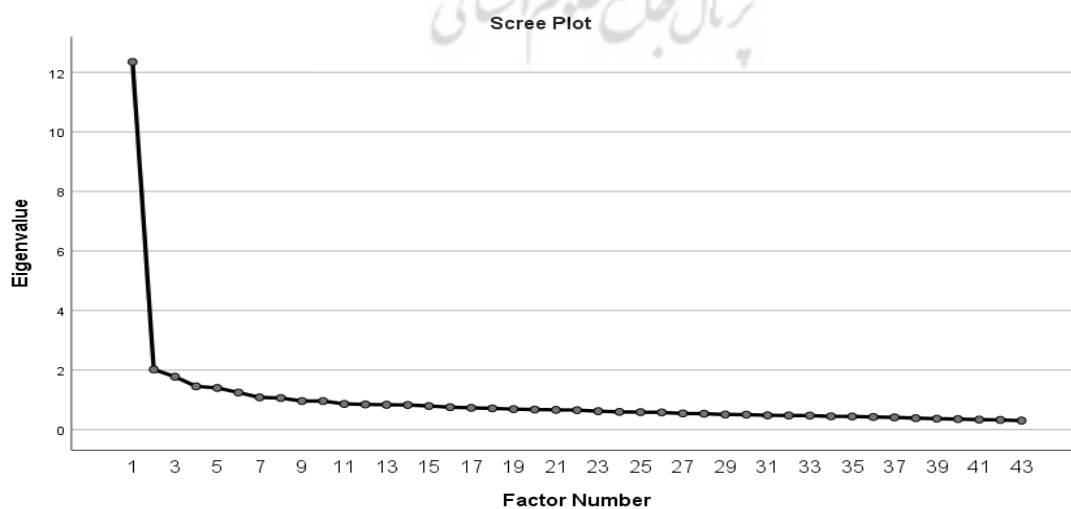
جدول ۱. عوامل اکتشافی استخراج شده پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری

نام عامل	گویه	آلفای کرونباخ	بار عاملی*	اشتراک گویه ها**
هیجان / عاطفی	۱. می توانم عاطفه و محبتم را به فرزندم نشان دهم.	۰/۷۵۶	۰/۴۷۷	۰/۴۱۲
	۲. وقتی که فرزندم شاد یا غمگین است می توانم تشخیص بدهم.	۰/۷۰۳	۰/۶۴۷	۰/۵۷۲
	۳. مطمئن هستم اگر بچه ام احساس ناراحتی کند به سمتم می آید.	۰/۷۰۱	۰/۶۳۷	۰/۶۰۳
	۴. وقتی فرزندم غمگین هست دلیلش را می فهمم.	۰/۷۳۲	۰/۶۶۵	۰/۵۹۴
بازی / لذت	۵. نوازش کردن فرزندم برایم کار دشواری است.	۰/۷۳۴	۰/۶۸۵	۰/۵۴۱
	۶. می توانم سرگرمی هایی رو با فرزندم داشته باشم.	۰/۷۳۳	۰/۶۱۶	۰/۵۳۸
	۷. می توانم از هر مرحله رشدی فرزندم لذت ببرم.	۰/۶۵۳	۰/۶۵۵	۰/۶۲۷
	۸. می توانم روزهای خوبی رو با فرزندم داشته باشم.	۰/۶۵۲	۰/۵۹۷	۰/۵۵۶
همدلی / تفاهم	۹. می توانم فعالیت هایی که فرزندم از آن لذت می برد را برنامه ریزی کنم.	۰/۷۶۳	۰/۴۹۹	۰/۴۹۳
	۱۰. بازی کردن با فرزندم برای من آسان است.	۰/۷۸۲	۰/۶۹۶	۰/۵۷۷
	۱۱. می توانم مطالب را با حوصله به فرزندم توضیح دهم.	۰/۸۳۲	۰/۶۳۵	۰/۵۸۹
	۱۲. می توانم فرزندم را متقاعد کنم که به من گوش دهد.	۰/۷۱۵	۰/۴۵۵	۰/۴۶۳
مهارت گیری	۱۳. می توانم راحتی را برای فرزندم فراهم کنم.	۰/۷۴۳	۰/۶۰۷	۰/۵۴۸
	۱۴. قادرم خودم را جای فرزندم بگذارم و او را درک کنم.	۰/۶۷۸	۰/۴۶۹	۰/۴۴۷
	۱۵. قادرم نیاز های فرزندم را درک کنم.	۰/۷۴۹	۰/۴۹۶	۰/۵۲۲
	۱۶. به عنوان یک والد احساس می کنم بر خود کنترل دارم.	۰/۶۳۴	۰/۵۱۴	۰/۵۵۷
	۱۷. فرزندم به حد و حدودهایی که گذاشته ام عمل می کند.	۰/۶۸۳	۰/۵۳۰	۰/۴۱۳

جدول ۱. عوامل اکتشافی استخراج شده پرسشنامه خودکارآمدنداری والدگری

نام عامل	گویه	آلفای کرونباخ	بار عاملی*	اشتراک گویه‌ها**
نظم / مرزها	۲۱. می توانم بدون هیچ دعوایی فرزندم را متقاعد کنم که خوب رفتار کند.	۰/۷۴۵	۰/۶۷۹	۰/۵۹۷
	۲۲. وقتی با مشکلات مواجه می شوم می توانم خونسردی خود را حفظ کنم.	۰/۷۳۵	۰/۶۶۶	۰/۵۸۲
	۲۳. نمی توانم بدرفتاری فرزندم را متوقف کنم.	۰/۷۳۵	۰/۶۰۱	۰/۴۹۸
	۲۴. هنگام بدرفتاری فرزندم قادرم خونسردی خود را حفظ کنم.	۰/۷۱۱	۰/۶۳۰	۰/۵۰۷
	۲۵. قرار دادن حد و مرز برایم آسان است.	۰/۶۹۸	۰/۵۶۰	۰/۵۰۹
	۲۶. می توانم به قوانینی که برای کودکم می گذارم پایبند باشم.	۰/۷۴۴	۰/۵۹۶	۰/۵۶۴
	۲۷. قادرم برای فرزندم دلیل بیاورم.	۰/۷۸۴	۰/۴۱۲	۰/۴۳۲
	۲۹. در برقراری نظم و انضباط استوار هستم.	۰/۷۹۱	۰/۶۲۰	۰/۵۵۱
	۳۰. بدون احساس گناه قادر هستم به فرزندم نظم دهم.	۰/۷۲۱	۰/۶۹۳	۰/۴۱۵
	۳۱. به عنوان یک والد کنار آمدن با توقعات مردم برایم سخت است.	۰/۷۸۳	۰/۷۷۹	۰/۵۲۲
فشار	۳۲. وقتی مردم به من می گویند که با فرزندم چه کار کنم بر عقیده خود اصرار نمی کنم.	۰/۸۹۰	۰/۵۸۷	۰/۵۱۰
	۳۳. گوش دادن به نصیحت های مردم تصمیم گیری را برایم سخت می کند.	۰/۷۰۱	۰/۷۲۱	۰/۵۴۱
	۳۴. وقتی که با مردم موافق نیستم می توانم نه بگویم.	۰/۷۴۲	۰/۶۸۰	۰/۵۵۶
	۳۵. می توانم فشاری را که مردم برای انجام روش خودشان به من تحمیل می کنند نادیده بگیرم.	۰/۷۸۳	۰/۷۷۵	۰/۶۶۷
	۳۶. من به مقایسه ی خود با والد دیگر نیازی ندارم.	۰/۶۹۹	۰/۶۶۴	۰/۵۶۱
	۳۷. می دانم که به اندازه کافی والد خوبی هستم.	۰/۷۲۳	۰/۶۱۷	۰/۴۸۴
	۳۸. فشار والدینی را به خوبی والدین دیگر مدیریت می کنم.	۰/۸۵۷	۰/۵۲۸	۰/۵۰۲
خودپذیری	۳۹. من وظایفم را به عنوان یک والد خوب انجام نمی دهم.	۰/۷۶۱	۰/۵۲۵	۰/۴۲۲
	۴۰. به عنوان یک والد می توانم بیشتر کارها را در برنامه ام قرار دهم.	۰/۷۶۹	۰/۵۲۶	۰/۴۴۵
	۴۱. می توانم برای فرزندم قوی باشم.	۰/۷۵۴	۰/۴۵۷	۰/۴۷۹
	۴۲. فرزندم در کنارم احساس امنیت می کند.	۰/۶۸۶	۰/۶۴۹	۰/۵۷۷
	۴۳. من قادر به تشخیص تغییرات رشدی فرزندم هستم.	۰/۶۸۹	۰/۶۰۴	۰/۵۳۴
یادگیری / دانش	۴۴. می توانم عقایدم را با والدین دیگر به اشتراک بگذارم.	۰/۶۴۷	۰/۶۸۱	۰/۵۷۳
	۴۵. قادر به یادگیری و استفاده از راه های جدید برخورد با فرزندم هستم.	۰/۸۲۱	۰/۵۶۲	۰/۵۷۴
	۴۶. قادر به ایجاد تغییر مورد نیاز برای رشد رفتاری فرزندم هستم.	۰/۷۸۹	۰/۵۳۲	۰/۶۲۵
	۴۸. دانستن اینکه والدین دیگر نیز مشکلات مشابهی با فرزندانشان دارند، مشکلات را برایم آسان تر می کند.	۰/۷۵۴	۰/۵۱۸	۰/۴۹۶

*بار عاملی بزرگتر از ۰/۴

** Communalities: h^2

شکل ۱. نمودار سنگریزه جهت تعیین تعداد عوامل مناسب قابل استخراج

جدول ۲. شاخص های نیکویی برازش تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری

GFI	IFI	PCFI	CFI	PNFI	RMSEA	CMIN/df	P-value	df	χ^2	شاخص های برازندگی مدل تحلیل عاملی تأییدی
۰/۹۱۶	۰/۹۳۴	۰/۷۶۷	۰/۹۳۲	۰/۶۸۰	۰/۰۵۶	۲/۲۷۴	۰/۰۰۰	۸۳۲	۱۸۹۱/۷۶۱	مرتب اول پیش از اصلاح
۰/۹۴۲	۰/۹۷۴	۰/۷۹۳	۰/۹۷۳	۰/۷۰۴	۰/۰۴۹	۱/۹۷۹	۰/۰۰۰	۸۲۱	۱۶۲۴/۵۵۶	مرتب اول بعد از اصلاح
۰/۹۰۵	۰/۹۱۴	۰/۷۶۸	۰/۹۱۳	۰/۶۷۸	۰/۰۵۸	۲/۳۸۶	۰/۰۰۰	۸۵۳	۲۰۳۵/۰۱۹	مرتب دوم پیش از اصلاح
۰/۹۱۵	۰/۹۳۰	۰/۷۷۷	۰/۹۲۸	۰/۶۸۷	۰/۰۵۶	۲/۲۸۰	۰/۰۰۰	۸۴۷	۱۹۳۱/۱۲۷	مرتب دوم بعد از اصلاح

*میزان قابل قبول شاخص ها: GFI, CFI, IFI, (>.5) PNFI, PCFI, (>.9) RMSEA, (<.08) CMIN/DF, (۳ < خوب, <۵ قابل قبول).

والدگری در تحلیل عاملی مرتبه اول بعد از اصلاح مدل را نشان می دهد.

بر اساس نتایج ارائه شده در جدول ۳، تمامی بارهای عاملی بالاتر از ۰/۴ می باشد. همچنین مقدار آلفای کرونباخ هر عامل در صورت حذف هر یک از سؤالات نشان داده شده است. نتایج نشان می دهد، آلفای کرونباخ اکثریت عامل ها در صورت حذف هر گویه بالاتر از ۰/۷ است.

بعد از بررسی همبستگی بین عامل ها و شناسایی عامل ها در تحلیل عاملی تأییدی مرتبه اول در ادامه به کمک مدل معادلات ساختاری به منظور تأیید اینکه آیا ابعاد هیجان / عاطفه، بازی / لذت، همدلی / تفاهم، مهارگری، نظم / مرزها، فشار، خودپذیری و یادگیری / دانش تشکیل دهنده سازه خودکارآمدپنداری والدگری می باشند یا خیر. سهم ابعاد مذکور در تبیین سازه خودکارآمد پنداری والدگری از روش تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم استفاده شد. براساس این روش آماری می توان تعیین نمود سهم هر عامل در تبیین میزان واریانس سازه خودکارآمدپنداری والدگری به چه میزان است و سازه خودکارآمدپنداری والدگری را براساس ضرایب استاندارد شده فرموله کرد. در شکل ۲ بارهای عاملی استاندارد شده هر عامل و سازه در تحلیل عاملی تأییدی نوع دوم ارائه شده است.

جهت اعتبار عامل ها از تحلیل عاملی تأییدی^۱ مرتبه اول و دوم با روش برآورد حداکثر درست نمایی از نرم افزار AMOS نسخه ۲۴ استفاده شد. برای بررسی شاخص های برازش مدل از چندین شاخص شامل نسبت مجذور خی به درجه آزادی^۲، شاخص برازش نرم پارسیمونس^۳، شاخص برازش مقایسه ای^۴، شاخص برازش مقایسه ای پارسیمونس^۵، شاخص برازش افزایشی^۶، شاخص نیکویی برازش^۷ و ریشه میانگین مربعات خطای تقریب^۸ استفاده شد. ۴۰۰ نمونه برای تحلیل عاملی تأییدی مورد بررسی قرار گرفت (وینزی و همکاران، ۲۰۱۰).

توزیع تک متغیره و چند متغیره داده ها جهت بررسی توزیع طبیعی و داده های پرت به صورت مجزا مورد بررسی قرار گرفت. وجود داده های پرت چند متغیره با استفاده از فاصله ماهالانوبیس^۹ ($P < ۰/۰۰۱$) و نقض کشیدگی چند متغیره با استفاده از ضریب مردیا^{۱۰} (بالاتر از ۲۰) مورد بررسی قرار گرفت. تعداد هشت داده پرت شناسایی شده و از تحلیل خارج شدند. تمامی شاخص های برازش در حد مطلوبی قرار دارند و می توان گفت که مدل آزمون شده برازش مناسبی با داده های گردآوری شده دارد و ساختار عاملی پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری تأیید می شود. جدول ۳ بارهای عاملی استاندارد شده بین گویه ها و عامل های سازه خودکارآمدپنداری

1. Confirmatory Factor Analysis(CFA)

2. Chi-square/degree-of-freedom ratio(CMIN/DF)

3. Parsimonious Normed Fit Index(PNFI)

4. Comparative Fit Index(CFI)

5. Parsimonious Comparative Fit Index(PCFI)

6. Incremental fit index(IFI)

7. Goodness of Fit Index(GFI)

8. Root Mean Square Error of Approximation(RMSEA)

9. Mahalanobis dsquared

10. Mardia

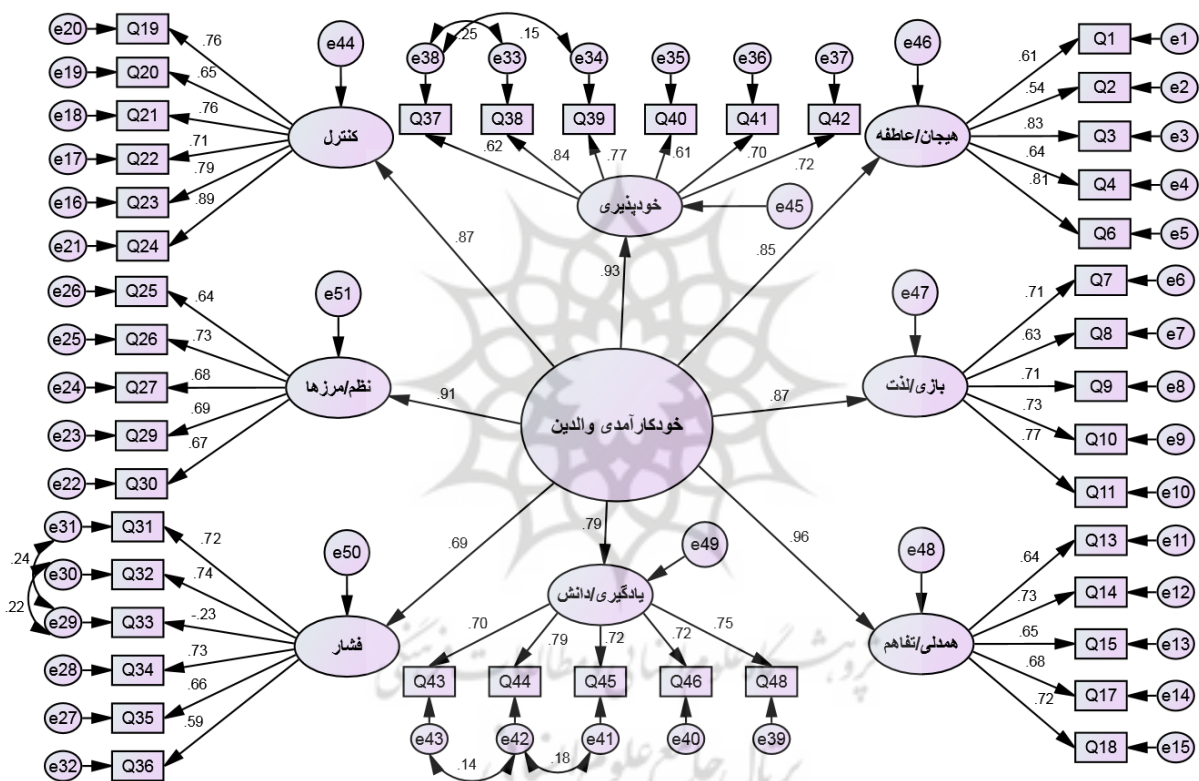
جدول ۳. بار عاملی استاندارد شده سازه عوامل مقیاس خودکارآمد پنداری والدگری

بار عاملی استاندارد	آلفای کرونباخ عامل در صورت حذف گویه	میانگین عامل	
۰/۷۳۳	۰/۷۵۷	۴۴/۳۱ ± ۷/۵۹	هیجان / عاطفه
۰/۶۸۸	۰/۷۰۲		۱. می توانم عاطفه و محبتم را به فرزندم نشان دهم.
۰/۷۱	۰/۶۹۵		۲. وقتی که فرزندم شاد یا غمگین است من می توانم تشخیص بدهم.
۰/۷۵	۰/۷۳۲		۳. مطمئن هستم اگر بچه ام احساس ناراحتی کند به سمت می آید.
۰/۷۸۱	۰/۷۸۵		۴. وقتی فرزندم غمگین هست من دلیلش را می فهمم.
			۵. نوازش کردن فرزندم برایم کار دشواری است.
		۴۸/۷۵ ± ۱۰/۵۲	بازی / لذت
۰/۷۱۸	۰/۷۲۴		۷. می توانم سرگرمی هایی رو با فرزندم داشته باشم.
۰/۶۵۱	۰/۵۹۶		۸. می توانم از هر مرحله رشدی فرزندم لذت ببرم.
۰/۶۵۱	۰/۵۷۳		۹. می توانم روزهای خوبی را با فرزندم داشته باشم.
۰/۷۲۷	۰/۶۷۵		۱۰. می توانم فعالیت هایی که فرزندم از آن لذت می برد را برنامه ریزی کنم.
۰/۷۸۱	۰/۷۰۲		۱۱. بازی کردن با فرزندم برای من آسان است.
		۴۹/۳۱ ± ۱۰/۴۴	همدلی / تفاهم
۰/۸۲۱	۰/۷۸۵		۱۳. می توانم مطالب را با حوصله به فرزندم توضیح دهم.
۰/۷۱۳	۰/۷۶۳		۱۴. می توانم فرزندم را متقاعد کنم که به من گوش دهد.
۰/۷۱۵	۰/۷۳۶		۱۵. می توانم راحتی را برای فرزندم فراهم کنم.
۰/۶۲۴	۰/۶۹۵		۱۷. قادرم خودم را جای فرزندم بگذارم و او را درک کنم.
۰/۷۶۲	۰/۷۴۱		۱۸. قادرم نیازهای فرزندم را درک کنم.
		۳۹/۰۵ ± ۱۰/۲۰	مهارگری
۰/۶۲۸	۰/۶۶۲		۱۹. به عنوان یک والد احساس می کنم بر خود کنترل دارم.
۰/۶۱۴	۰/۶۴۰		۲۰. فرزند من به حد و مرزهایی که گذاشته ام، عمل می کند.
۰/۷۵۰	۰/۷۳۲		۲۱. می توانم بدون هیچ دعوایی فرزندم را متقاعد کنم که خوب رفتار کند.
۰/۶۹۲	۰/۷۲۲		۲۲. وقتی با مشکلات مواجه می شوم می توانم خونسردی خود را حفظ کنم.
۰/۷۹۱	۰/۷۱۰		۲۳. نمی توانم بدرفتاری های فرزندم را متوقف کنم.
۰/۷۵۸	۰/۷۱۶		۲۴. هنگام بدرفتاری فرزندم خونسردی خود را حفظ کنم.
		۴۸/۹۶ ± ۱۰/۱۳	نظم / مرزها
۰/۶۸۴	۰/۷۰۵		۲۵. قرار دادن حد و مرز برایم آسان است.
۰/۷۷۶	۰/۷۶۳		۲۶. می توانم به قوانینی که برای کودکم می گذارم پایبند باشم.
۰/۷۶۳	۰/۷۵۵		۲۷. قادرم برای فرزندم دلیل بیاورم.
۰/۷۸۳	۰/۷۳۶		۲۹. در برقراری نظم و انضباط استوار هستم.
۰/۶۶۸	۰/۷۱۴		۳۰. بدون احساس گناه قادرم به فرزندم نظم دهم.
		۳۵/۶۱ ± ۹/۲۸	فشار
۰/۷۷۸	۰/۷۸۳		۳۱. به عنوان یک والد کنار آمدن با توقعات مردم برایم سخت است.
۰/۸۵۶	۰/۸۹۲		۳۲. وقتی مردم به من می گویند که با فرزندم چه کار کنم بر عقیده خود اصرار نمی کنم.
۰/۷۱۳	۰/۷۰۴		۳۳. گوش دادن به توصیه های مردم تصمیم گیری را برایم سخت می کند.
۰/۷۳۲	۰/۷۷۲		۳۴. وقتی که با مردم موافق نیستم می توانم نه بگویم.
۰/۶۴۳	۰/۷۲۳		۳۵. می توانم فشاری را که مردم برای انجام روش خودشان به من تحمیل می کنند نادیده بگیرم.
۰/۶۰۴	۰/۶۹۳		۳۶. من به مقایسه ی خود با والد دیگر نیازی ندارم.
		۴۳/۰۶ ± ۳/۷۸	خودپندیری
۰/۷۰۰	۰/۷۱۰		۳۷. می دانم که به اندازه کافی والد خوبی هستم.
۰/۷۸۵	۰/۸۰۴		۳۸. فشار والدینی را به خوبی والدین دیگر مدیریت می کنم.
۰/۷۱۰	۰/۷۱۶		۳۹. من وظایفم را به عنوان یک والد خوب انجام نمی دهم.

جدول ۳. بار عاملی استاندارد شده سازه عوامل مقیاس خودکارآمدی والدگری

بار عاملی استاندارد	آلفای کرونیباخ عامل در صورت حذف گویه	میانگین عامل
۰/۷۶۱	۰/۷۹۳	۴۹/۹۵ ± ۹/۳۰
۰/۷۲۲	۰/۷۱۸	
۰/۷۰۰	۰/۶۵۹	
۰/۶۳۳	۰/۶۶۴	
۰/۸۹۰	۰/۹۰۲	
۰/۷۹۲	۰/۸۱۰	
۰/۷۷۲	۰/۷۸۴	
۰/۷۱۴	۰/۷۴۴	

۴۰. به عنوان یک والد می توانم بیشتر کارها را در اقداماتم قرار دهم.
 ۴۱. می توانم برای فرزندم قوی باشم.
 ۴۲. فرزندم در کنارم احساس امنیت می کند.
 یادگیری / دانش
 ۴۳. من قادر به تشخیص تغییرات رشدی فرزندم هستم.
 ۴۴. می توانم عقایدم را با والدین دیگر به اشتراک بگذارم.
 ۴۵. قادر به یادگیری و استفاده از راه های جدید برخورد با فرزندم هستم.
 ۴۶. قادر به ایجاد تغییر مورد نیاز برای رشد رفتاری فرزندم هستم.
 ۴۸. دانستن اینکه والدین دیگر نیز مشکلات مشابهی با فرزندانشان دارند، مشکلات را برایم آسان تر می کند.

شکل ۲. مدل عاملی آزمون شده تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه خودکارآمدی والدگری

و **ASV** کمتر از **AVE** باشد. جدول ۴، روایی همگرا، واگرا، ثبات درونی و ثبات سازه پرسشنامه خودکارآمدی والدگری را نشان می دهد.

نتایج جدول ۴ نشان داد با توجه به برقراری معیارهای فورنل و لاگر در تمامی ابعاد، روایی همگرا و واگرا پرسشنامه خودکارآمدی والدگری برقرار است.

پس از برآزش مدل ساختاری، برای ارزیابی روایی همگرا و واگرا سازه خودکارآمدی والدین از معیارهای فورنل و لاگر (۱۹۸۱) اعتبار مرکب^۱، میزان واریانس استخراج شده^۲، حداکثر مجذور واریانس مشترک^۳ و میانگین مجذور واریانس مشترک^۴ استفاده شد. جهت برقراری روایی همگرا باید $AVE > 0/5$ ، $CR > 0/7$ و $CR > AVE$ باشد و برای تأیید روایی واگرا باید **MSV**

1. Construct Reliability(CR)
2. Average Variance Extracted(AVE)
3. Maximum shared Squared Variance(MSV)
4. Average shared Squared Variance(ASV)

جدول ۴. روایی همگرا، واگرا، ثبات درونی و ثبات سازه پرسشنامه مقیاس خودکارآمدپنداری والدگری									
عامل‌ها	α	θ	Ω	CR	مرتبه اول			مرتبه دوم	
					ASV	MSV	AVE	CR	AVE
هیجان / عاطفه	۰/۷۸۲	۰/۷۷۵	۰/۷۷۳	۰/۸۵۲	۰/۲۱۷	۰/۳۵۶	۰/۵۳۷	۰/۹۵۸	۰/۷۴۳
بازی / لذت	۰/۸۱۷	۰/۸۱۱	۰/۸۰۶	۰/۸۳۲	۰/۲۱۱	۰/۳۵۴	۰/۵۰۰		
همدلی / تفاهم	۰/۷۹۵	۰/۷۸۶	۰/۷۸۱	۰/۸۴۹	۰/۲۰۴	۰/۳۵۸	۰/۵۳۲		
مهارگری	۰/۷۸۰	۰/۷۷۲	۰/۷۶۹	۰/۸۵۷	۰/۲۱۵	۰/۳۵۸	۰/۵۰۲		
نظم / مرزها	۰/۷۹۸	۰/۷۹۰	۰/۷۸۸	۰/۸۵۵	۰/۱۹۳	۰/۳۵۶	۰/۵۴۲		
فشار	۰/۷۷۲	۰/۷۶۷	۰/۷۶۳	۰/۸۶۸	۰/۲۰۶	۰/۳۲۴	۰/۵۲۶		
خودپذیری	۰/۷۰۲	۰/۶۹۹	۰/۶۹۰	۰/۸۷۲	۰/۲۰۳	۰/۳۵۰	۰/۵۳۳		
یادگیری / دانش	۰/۷۹۸	۰/۷۹۳	۰/۷۹۵	۰/۸۷۴	۰/۱۹۸	۰/۳۵۰	۰/۵۸۵		

ضریب همسانی درونی ابعاد هیجان / عاطفی، فشار و خودپذیری محدود بودن تعداد عبارات تشکیل دهنده آن است. از این رو به پیروی از توصیه کاکس و فرگوسن (۱۹۹۴) در چنین شرایطی بهتر آن است از روش محاسبه میانگین همبستگی درونی^۱ عبارت استفاده کرد. به گفته این پژوهشگران مقیاس قابل قبول مقیاسی است که میانگین همبستگی درونی عبارات آن بین ۰/۲۰ تا ۰/۴۰ متغیر باشد. در این پژوهش، میانگین همبستگی بین عبارات تشکیل دهنده ابعاد هیجان / عاطفی (۰/۳۴۱)، فشار (۰/۲۵۴) و خودپذیری (۰/۲۳۶) به دست آمد که براساس این یافته می‌توان گفت این ابعاد نیز دارای پایایی قابل قبولی است. همچنین ضرایب باز آزمایشی ۴۰ آزمودنی در دو نوبت به فاصله دو هفته ۰/۸۷ و مقدار ضریب همبستگی برای ابعاد پرسشنامه بالای ۰/۸۰ به دست آمد؛ شاخص دیگر برای سنجش قابلیت اطمینان، ضریب همبستگی درون گروهی بود، که همبستگی درون گروهی برای کل ابزار ۰/۹۳ و برای ابعاد نیز بالاتر از ۰/۸۵ بدست آمد؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت نسخه فارسی پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری از قابلیت اعتماد مطلوبی برخوردار است.

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر تعیین درستی و قابلیت اعتماد پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری بلوم فیلد و کندال (۲۰۰۵) در شهر رشت بود. شرط اصلی استفاده از پرسشنامه‌ها، درستی و قابلیت اطمینان آنهاست. امروزه آزمون‌ها به طور گسترده در پژوهش‌ها، طرح‌های پژوهشی، کلینک‌های مشاوره و روان‌درمانی و دیگر موقعیت‌های اجتماعی کاربرد دارند. در این میان پرسشنامه‌ای

برای بررسی روایی همزمان پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری، همبستگی ابعاد مختلف این پرسشنامه با خودکارآمد پنداری دومکا و همکاران (۱۹۹۶) محاسبه شد که نتایج نشان داد که دامنه همبستگی‌ها متوسط تا قوی است و بین نمره کل خودکارآمد پنداری والدگری با خودکارآمدی دومکا و همکاران بیشترین همبستگی وجود داشت ($P < ۰/۰۱$) و همچنین همبستگی مثبت و معناداری بین خودکارآمدپنداری والدگری و ابعاد آن با خودکارآمدی دومکا و همکاران وجود دارد ($P < ۰/۰۱$). همچنین، مقیاس‌های سازه مقیاس خودکارآمدپنداری والدگری با یکدیگر همبستگی مثبت و معنادار دارند ($P < ۰/۰۵$).

به منظور سنجش قابلیت اعتماد از روش‌های همسانی درونی، ضریب بازآزمایی و ضریب همبستگی درون گروهی استفاده شده است. نتایج نشان می‌دهد، که مقدار آلفای کرونباخ استاندارد شده برای کل ابزار ۰/۹۴ و در تمامی ابعاد به غیر از ابعاد هیجان / عاطفی، فشار و خودپذیری میزان قابلیت اعتماد و همسانی درونی بالایی جهت سنجش خودکارآمدپنداری برخوردار است. اما در کل با توجه به اینکه مقدار آلفای کرونباخ استاندارد شده بیشتر از ۰/۷ می‌باشد (نانالی و برنشتاین، ۱۹۹۴). پرسشنامه از میزان قابلیت اعتماد و همسانی درونی بالایی جهت سنجش خودکارآمدپنداری برخوردار است. مقدار ضریب همسانی درونی ابعاد هیجان / عاطفی، فشار و خودپذیری کمتر از ۰/۷ بدست آمده است. این میزان از حداقل میزان توصیه شده به وسیله نانالی و برنشتاین (۱۹۹۴) (یعنی ۰/۷۰) پایین‌تر است. از آنجا که رابطه‌ای بین تعداد عبارات تشکیل دهنده یک مقیاس (طول مقیاس) و ضریب آلفای کرونباخ وجود دارد یکی از دلایل احتمالی پایین بودن

^۱. Mean inter item correlation

۰/۹۰، ۰/۳۲، ۰/۵۷، ۰/۸۰ به دست آمد. که در مقایسه نسخه اصلی مقیاس، آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۹۴ و برای زیر مقیاس‌ها به ترتیب ۰/۸۱، ۰/۸۲، ۰/۸۹، ۰/۸۷، ۰/۸۷، ۰/۹۳ و ۰/۸۱ گزارش شده است. در مقایسه با قابلیت اعتماد ابزار خودکارآمدپنداری والدگری دومکا که آلفای کرونباخ آن را ۰/۵۴ گزارش کرد (تیلور، ۲۰۰۶) و قابلیت اعتماد خودکارآمدپنداری مقابله با مشکلات چسبی (۲۰۰۶) که آلفای کرونباخ آن را ۰/۹۱؛ و یا خودکارآمدپنداری اجتماعی نوجوانان کنلی (۱۹۸۹) که آلفای کرونباخ آن را ۰/۹۲ گزارش کرد، به نظر می‌رسد ابزار خودکارآمدپنداری والدگری بلوم فیلد و کندال از قابلیت اعتماد بالاتری برخوردار است و ضرایب آلفای کرونباخ پژوهش حاضر نیز مؤید این مطلب است. نتایج مربوط به قابلیت اعتماد این پرسشنامه نشان داد که ضرایب قابلیت اعتماد به دست آمده به لحاظ روان‌سنجی برای تمام خرده‌مقیاس‌ها و کل مقیاس، رضایت‌بخش بود. این نتایج در کنار دقتی که در تمامی مراحل قبل از طراحی و انتخاب گویه‌ها تا دقت در اجرا شکل گرفته بود، بیانگر قابلیت اعتماد مطلوب این ابزار است. عامل‌های به دست آمده از پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری، نشان‌دهنده این است که ارتقا در این عامل‌ها موجب برقراری روابط مطلوب در والدگری می‌شود و والدینی که برنامه‌های والدگری را دریافت می‌کنند خودکارآمد پنداری بیشتری را در والدگری نشان خواهند داد. در پژوهش حاضر تمامی عامل‌ها بیانگر مؤثر بودن نحوه روابط والدین با کودکان و نوجوانان خواهد بود و تمامی عامل‌ها از قابلیت اعتماد بالایی جهت سنجش خودکارآمدپنداری والدگری برخوردار هستند.

در ارتباط با یافته‌های این پژوهش درباره بررسی قابلیت اعتماد این آزمون با نتایج حاصل از داده‌های روان‌سنجی اصلی این آزمون، متخصصان پیشنهاد می‌کنند برای ارزیابی خودکارآمدی والدین از این ابزار استفاده شود.

کولمن و کاراگر (۲۰۰۳) نشان دادند که بین خودکارآمد پنداری بالا و سازگاری مشاهده شده در کودک یک رابطه معنادار وجود دارد. در این مطالعه خودکارآمدپنداری بالا به صورت معنادار اطاعت و پذیرش کودک، شوق و اشتیاق، عاطفه، منفی‌گری و اجتناب کودک را پیش‌بینی می‌کرد. مطالعات دیگر نشان می‌دهند که خودکارآمدپنداری بالا هم پیش‌بینی‌کننده نظارت والدینی است و هم اینکه سازگاری هیجانی، اجتماعی نوجوانان را

که به بررسی خودکارآمدپنداری والدگری در بافت خانواده پردازد و مبنایی در جهت تشخیص مشکلات والدگری والدین در بستر خانواده باشد به طور چشمگیری ضروری به نظر می‌رسد. آنچه در تصمیم‌گیری‌های فردی اهمیت دارد کاهش خطای اندازه‌گیری است که با انتخاب یک مقیاس درست امکان‌پذیر است (سلطانی کوهبانی و همکاران، ۱۳۹۹). برای بررسی روایی این پرسشنامه ابتدا روایی محتوایی آن با اظهارنظر ۱۰ نفر از متخصصان روانشناسی بررسی شد که نتایج حاکی از آن بود که مقیاس خودکارآمد پنداری والدگری بلوم فیلد و کندال (۲۰۰۵) از روایی محتوایی خوبی برخوردار است. جهت بررسی روایی سازه از تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی کمک گرفته شد و نتیجه چرخش به روش واریماکس نشان داد که بارهای عاملی همه گویه‌ها بالاتر از ۰/۴ بود، اما گویه‌های ۵، ۱۲، ۱۶، ۲۸ و ۴۷ به دلیل بار عاملی متقاطع از تحلیل خارج شدند با توجه به نتایج تحلیل عاملی تأییدی تمامی شاخص‌های برازش در حد مطلوبی قرار دارند و مدل برازش مناسبی با داده‌های گردآوری شده دارد. همچنین برای احراز روایی همگرایی مقیاس خودکارآمد پنداری والدگری، همبستگی نمرات کل این مقیاس و خرده مؤلفه‌های آن با نمرات کل مقیاس خودکارآمدی والدگری دومکا و همکاران، محاسبه شد که با توجه به معنی‌دار بودن همبستگی (در سطح $p < 0.05$) میان نمره کل مقیاس خودکارآمدپنداری والدگری با مقیاس خودکارآمدی والدگری دومکا و همکاران، می‌توان گفت که مقیاس خودکارآمدپنداری والدگری از درستی همگرایی مناسبی برخوردار است. در مقایسه روایی این مقیاس با روایی نسخه اصلی پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری بلوم فیلد و کندال می‌توان گفت که کندال و بلوم فیلد روایی صوری و محتوایی و عاملی مقیاس را تأیید کرده‌اند و در قیاس با مقیاس خودکارآمدپنداری والدگری دومکا با ۱۰ عبارت که حس کلی والدین از اطمینان در نقش والد را می‌سنجد روایی قابل قبولی را گزارش نموده‌اند.

برای بررسی قابلیت اعتماد این پرسشنامه، از شاخص‌های همسانی درونی (آلفای کرونباخ) و همچنین نتایج بازآزمایی استفاده شد. مقادیر آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری برابر با ۰/۹۴ و برای خرده مقیاس‌های هیجان / عاطفی، بازی / لذت، همدمی / تفاهم، مهارگری، نظم / مرزها، فشار، خودپذیری، و یادگیری / دانش به ترتیب ۰/۶۱، ۰/۸۹، ۰/۸۶، ۰/۷۱،

منابع

خونساری، میناسادات؛ تاجری، بیوک؛ سرداری پور، مهران؛ حاتمی، محمد؛ حسین‌زاده تقوایی، مرجان (۱۳۹۸). مقایسه اثربخشی آموزش گروهی شفقت و تئوری انتخاب بر احساس درماندگی آموخته شده و خودکارآمدپنداری دانش آموزان. *مجله علوم روانشناختی*، ۱۸ (۷۳)، ۲۷-۱۷.

سلطانی کوهبانی، سکینه؛ زارع نژاد، سمیه؛ بردبار، مریم (۱۳۹۹). ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه محیط خانه مبتنی بر کنش‌های اجرایی. *سلامت روان کودک*، ۷ (۲)، ۳۰-۱۷.

شکوهی یکتا، محسن؛ شهابی، روح‌الله (۱۳۹۷). اثربخشی کارگاه آموزشی «تربیت کودک اندیشمند» بر مشکلات رفتاری کودکان و خودکارآمدپنداری والدگری. *مجله علوم روانشناختی*، ۱۷ (۶۸)، ۴۲۶-۴۱۹.

طالعی، علی؛ طهماسیان، کارینه؛ وفایی، نرگس (۱۳۹۰). اثربخشی آموزش برنامه فرزندپروری مثبت بر خوداثربندی والدینی مادران. *خانواده پژوهی*، ۷ (۳)، ۳۲۳-۳۱۱.

عاشوری، محمد؛ افروز، غلامرضا؛ ارجمندنی، علی اکبر؛ پورمحمدرضای تجریشی، معصومه؛ غباری بناب، باقر (۱۳۹۴). اثربخشی برنامه والدگری مثبت بر خودکارآمدی والدینی و تعامل مادر - کودک دارای کم‌توانی هوشی. *مجله علمی پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد*، ۲۳ (۵)، ۵۰۰-۴۸۹.

عظیمی فر، شیرین؛ جزایری، رضوان‌السادات؛ فاتحی‌زاده، مریم‌السادات؛ عابدی، احمد (۱۳۹۷). بررسی اثربخشی آموزش فرزندپروری مبتنی بر پذیرش و تعهد بر خودکارآمدی والدینی مادران کودکان دارای مشکلات رفتاری برونی‌سازی شده. *خانواده پژوهی*، ۱۴ (۳)، ۴۵۷-۴۴۳.

قربانی، یاسمن؛ لطفی‌کاشانی، فرح؛ اکبری، محمداسماعیل؛ وزیری، شهرام (۱۳۹۷). مقایسه رابطه وادگری و خودکارآمدپنداری در زنان مبتلا به سرطان پستان و زنان سالم. *مجله علوم روانشناختی*، ۱۷ (۶۶)، ۲۷۰-۲۶۰.

Ayre, C., & Scally, A. J. (2014). Critical values for Lawshe's content validity ratio: revisiting the original methods of calculation. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 47(1), 79-86.

Bandura, A. (1997). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215

Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American psychologist*, 37(2), 122.

Begum, J., Copello, S., & Jones, L. (2020). Increasing parenting self-efficacy in foster carers: an evaluation of the attachment-centred parenting

پیش‌بینی می‌کند (گری، ۲۰۰۶؛ کولمن و کاراکر، ۲۰۰۳). ازاین‌رو ضرورت ایجاد می‌کند روش‌های مداخله‌ای والدینی صورت گیرند تا خودکارآمدپنداری والدگری والدین افزایش یافته و باورهای خودکارآمدپنداری والدگری از طریق پاسخ‌های متقابل عاطفی، انگیزشی، شناختی و رفتاری، پاسخ‌های والدین را تحت تأثیر قرار دهند (کولمن و کاراکر، ۱۹۹۸).

از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر این است که جامعه آماری این مطالعه از بین مادران و پدران نوجوانان ۱۳ تا ۱۵ ساله شهر رشت انتخاب شدند و این موضوع باعث می‌شود که امکان تعمیم نتایج به سایر شهرها تا حدی وجود نداشته باشد. در این ارتباط پیشنهاد می‌شود که این آزمون در گروه‌های مختلف شرکت کننده و همچنین گروه‌های سنی مختلف کودکان و نوجوانان اجرا شود.

پژوهش حاضر به بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه و همچنین تأیید مدل نظری در جامعه ایرانی پرداخته است، پیشنهاد می‌شود پرسشنامه در بافت‌های اجتماعی - فرهنگی مختلف اجرا شود. این کار نه تنها قابلیت اعتماد بالاتری را برای ابزار تضمین می‌کند، بلکه درستی بوم‌شناختی پرسشنامه را نیز افزایش می‌دهد و آن را از خطر نادیده گرفتن این نوع از درستی، مصون می‌دارد.

باید توجه داشت که پژوهش حاضر یک گام مهم برای درک انواع فعالیت‌هایی است که والدین می‌توانند بر اساس آن با خودکارآمدپنداری بالاتر اثرات بهتری بر کودکان و نوجوانان داشته باشند. در پژوهش‌های آتی، مقیاس خودکارآمدپنداری والدگری می‌تواند به عنوان یک ابزار برای اندازه‌گیری و سنجش خودکارآمدپنداری والدین در زمینه والدگری کودکان و نوجوانان مورد استفاده قرار گیرد. و پژوهش‌های مداخله‌ای را برای افزایش خودکارآمدپنداری والدگری فراهم آورد.

به طور کلی نتایج پژوهش حاضر نشان داد پرسشنامه خودکارآمدپنداری والدگری از درستی و قابلیت اعتماد مناسبی برخوردار است. یعنی متخصصان با انجام این پرسشنامه می‌توانند بررسی کنند که تا چه حد خودکارآمدپنداری والدگری می‌تواند کیفیت والدگری والدین را پیش‌بینی کند. همچنین یافته‌های مربوط به قابلیت اعتماد این ابزار مشخص کرد که این آزمون دارای قابلیت اعتماد جهت تولید نتایج با ثبات در اندازه‌گیری‌های مکرر است و قابلیت استفاده در جامعه ایرانی را دارا است.

- Kendall, S., & Bloomfield, L. (2005). Developing and validating a tool to measure parenting self-efficacy. *Journal of advanced nursing*, 51(2), 174-181.
- Kline, R. B. (2015). *Principles and practice of structural equation modeling*. Guilford publications.
- Lawshe, C. H. (1975). A quantitative approach to content validity. *Personnel psychology*, 28(4), 563-575.
- Nunnally J, Bernstein I. *Psychometric Theory*. 3th Edition, McGraw-Hill: New York, 1994.
- Polit, D. F., Beck, C. T., & Owen, S. V. (2007). Is the CVI an acceptable indicator of content validity? Appraisal and recommendations. *Research in nursing & health*, 30(4), 459-467.
- Polit, D. F., & Beck, C. T. (2006). The content validity index: are you sure you know what's being reported? Critique and recommendations. *Research in nursing & health*, 29(5), 489-497
- Rezendes, D. L., & Scarpa, A. (2011). Associations between parental anxiety/depression and child behavior problems related to autism spectrum disorders: The roles of parenting stress and parenting self-efficacy. *Autism Research and Treatment*, 2011.
- Smith, S. J. (2020). A Comparison of Self-Efficacy in Mothers of Children with Autism Spectrum Disorder and Typically Developing Children: Contributions of Depression and Co-Parenting Relationships (Doctoral dissertation, Mills College).
- Taylor, S. (2006). An investigation of the relationship between Black single mothers' myth/stereotype acceptance, parental self efficacy, and childrearing practices. Boston College.
- Teti D. & Gelfand D. (1991) Behavioural competence among mothers of infants in the first year: The mediational role of maternal self-efficacy. *Child Development* 62, 918-929
- Texas. Gibbons, N., Bacon, A. M., & Lloyd, L. (2019). Is Nurturing Attachments training effective in improving self-efficacy in foster carers and reducing manifestations of Reactive Attachment Disorder in looked after children?. *Adoption & Fostering*, 43(4), 413-428.
- Trunzo, A.C. (2006). Engagement, parenting skills, and parent-child relations as mediators of the relationship between parental self-efficacy and treatment outcomes for children with conduct problems. Doctoral dissertation, University of Pittsburgh.
- Vinzi, V. E., Chin, W. W., Henseler, J., & Wang, H. (2010). *Handbook of partial least squares* (Vol. 201, No. 0). Berlin: Springer.
- Waltz, C. F., & Bausell, B. R. (1981). *Nursing research: design statistics and computer analysis*: Davis FA.
- WHO (2002). A review: A critical link, Intervention for physical growth and development. Child and adolescent health and development, World Health Organisation.
- programme. *Educational Psychology in Practice*, 1-18.
- Bloomfield, L., & Kendall, S. (2010). Audit as evidence: the effectiveness of '123 Magic' programmes. *Community Practitioner*, 83, 26-29
- Bloomfield, L., & Kendall, S. (2007). Testing a parenting programme evaluation tool as a pre-and post-course measure of parenting self-efficacy. *Journal of advanced nursing*, 60(5), 487-493
- Brinkman, W. P. (2009). Design of a Questionnaire Instrument, *Handbook of Mobile Technology Research Methods*. 1st Editon.
- Burnham, B. R. (2011). *Perceived self-efficacy and well-being in fathers of children with autism* (Doctoral dissertation).
- Chesney, M. A., Neilands, T. B., Chambers, D. B., Taylor, J. M., & Folkman, S. (2006). A validity and reliability study of the coping self-efficacy scale. *British journal of health psychology*, 11(3), 421-437.
- Coleman, P. K., & Karraker, K. H. (1998). Self efficacy and parenting quality: Findings and future application. *Developmental Review*, 18, 47-85.
- Coleman, P. K. & Karraker, K. H. (2003). Maternal self efficacy beliefs, competence in parenting, and toddlers behavior and developmental status. *Infant Mental Health*, 24, 126-148.
- Cox, T., & Ferguson, E. (1994) Measurement of the subjective workenvironment. *Work and Stress* 8 , 98-109.
- Crocker, L., & Algina, J. (1986). *Introduction to classical and modern test theory*. Holt, Rinehart and Winston, 6277 Sea Harbor Drive, Orlando, FL 32887.
- Dumka, L. E., Stoerzinger, H. D., Jackson, K. M., & Roosa, M. W. (1996). Examination of the cross-cultural and cross-language equivalence of the parenting self-agency measure. *Family Relations*, 216-222.
- Fabrigar, L. R., Wegener, D. T., MacCallum, R. C., & Strahan, E. J. (1999). Evaluating the use of exploratory factor analysis in psychological research. *Psychological methods*, 4(3), 272.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of marketing research*, 18(1), 39-50.
- Gray, B. (2006). Perception of self-efficacy among parents of middle adolescents: A qualitative study. Unpublished doctoral dissertation, Texas Woman University,
- Golding, K. S. (2019). The development of DDP-informed parenting groups for parents and carers of children looked after or adopted from care. *Adoption & Fostering*, 43(4), 400-412.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L. and Black, W. C. (2005); *Multivariate Data Analysis with Readings*; Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Javali, S. B., Gudaganavar, N. V., & Raj, S. M. (2011). Effect of varying sample size in estimation of coefficients of internal consistency.